



Kwaliteitsagenda Speciaal Onderwijs 2007-2011 (voor de ondersteuning van scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs en Regionale Expertise Centra)

1. Inleiding

De WEC-Raad behartigt de belangen van het speciaal onderwijs. Hieronder vallen de scholen, instellingen, de Regionale Expertise Centra (REC) en alles wat daarmee verband houdt. De WEC-Raad formuleert strategisch beleid en stimuleert het speciaal onderwijs met name op het gebied van de kwaliteit en inhoud van het onderwijs en de (ambulante) dienstverlening.

Naar aanleiding van de ontwikkelingen in het kader van 'Passend Onderwijs' en de rapportages van onder meer de inspectie over de kwaliteit van het speciaal onderwijs, zal de WEC-Raad het initiatief nemen tot het opstellen van een meerjarig plan van aanpak voor de ondersteuning van het speciaal onderwijsveld.

In deze notitie wordt aangegeven op welke onderwerpen de WEC-Raad ondersteuning wil gaan bieden en activiteiten uitzetten. Het gaat daarbij om de verbetering van de kwaliteit (§ 3.1), de aanpak van de wachtlijsten (§ 3.2), de beperking van de groei van het (v)so (§ 3.3) en de ondersteuning van de speciale scholen en REC's bij de regionale vormgeving van Passend Onderwijs (§ 3.4). In § 4.1/4.2 wordt aangegeven op welke wijze de WEC-Raad op korte termijn al de eerste activiteiten gaat uitvoeren en tevens tot een definitieve formulering van een meerjarig plan van aanpak wil komen. In § 4.3 wordt ingegaan op het draagvlak en de instrumenten voor uitvoering van de activiteiten.

Daaraan voorafgaand wordt in hoofdstuk 2 eerst een korte schets gegeven van de ontwikkelingen rond de kwaliteitsagenda primair onderwijs en van een aantal relevante conclusies uit de rapportages van de inspectie met betrekking tot het (voortgezet) speciaal onderwijs.

2. Beleidscontext en inspectie-rapportages

De staatssecretaris van OCW werkt momenteel aan de opstelling van een 'kwaliteitsagenda voor het primair onderwijs'. Daarin zal naar alle waarschijnlijkheid prioriteit gegeven worden aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs, met specifieke aandacht voor de basisvaardigheden rekenen en taal, het bieden van een rijke leeromgeving, een duurzame ontwikkel- en verbetercultuur bij schoolleiders en leraren en het geven van vertrouwen aan de besturen en scholen om de verantwoordelijkheid daarvoor te dragen. In een brief aan de Tweede Kamer van 25-6-2007 zet de staatssecretaris nog eens de ambities uiteen die zij met betrekking tot de vormgeving van Passend Onderwijs nastreeft.

De WEC/Raad wil in lijn met de kwaliteitsagenda primair onderwijs de komende jaren eveneens werken aan de kwaliteitsverbetering van het (voortgezet) speciaal onderwijs. Hierbij kan overigens gedeeltelijk worden voortgebouwd op de reeds ingezette activiteiten en resultaten van de afgelopen jaren.

De onderwijsinspectie heeft in het Onderwijsverslag 2006 en in een recent specifiek in cluster 4 verricht onderzoek een schets gegeven van de op sommige onderdelen zorgwekkende situatie in het

(voortgezet) speciaal onderwijs. De onderwijskwaliteit is op te veel indicatoren onvoldoende bevonden bij > 50% van de scholen. De leerlingenzorg (en het gebruik van het handelingsplan daarbij) is zelfs op een nog groter aantal scholen als onvoldoende beoordeeld en op nagenoeg geen enkele school bleken de opbrengstgegevens beschikbaar. Driekwart van de scholen stelt geen ontwikkelingsperspectief vast voor de leerlingen.

Als positieve punten komen het pedagogisch klimaat, de heterogeniteit tussen de scholen onderling en de resultaten van speciale projecten rond bijzondere zorgvoorzieningen (o.a. samenwerking onderwijs-jeugdzorg) naar voren.

Ten aanzien van de verzorging van de ambulante begeleiding in cluster 4 constateert de inspectie dat in een flink aantal situaties een adequaat handelingsplan en een begeleidingsplan ontbreken. De plannen die er wel zijn, kennen veel manco's en bieden de reguliere school en het REC onvoldoende houvast voor de inrichting van de begeleiding.

3. Ambities van de WEC-Raad ter verbetering van het onderwijs- en dienstenaanbod

3.1 Verbetering van de kwaliteit

Kwaliteitszorg

De WEC-Raad wil de komende jaren de bereikte resultaten van het project Kwaliteit Speciaal ten aanzien van de implementatie van kwaliteitszorg in het speciaal onderwijs borgen en verder uitbouwen. Ruim 100 van de ca. 350 speciale scholen en REC's hebben al gewerkt met de aanpak en instrumenten van de Zelfevaluatie Kwaliteitszorg (ZEK). De WEC-Raad wil deze groep scholen stimuleren het cyclische karakter van de ZEK verder tot zijn recht te laten komen en daarnaast meer speciale scholen en REC's de kans geven deze vorm van kwaliteitszorg toe te gaan passen.

De WEC-Raad streeft er de komende jaren naar daarbij de volgende doelen te bereiken:

- *aan het einde van het schooljaar 2008-2009 werkt 75% van de speciale scholen en REC's met een cyclische aanpak en instrumentarium voor kwaliteitszorg*
- *aan het einde van schooljaar 2010-2011 werkt 90% van de speciale scholen en REC's met een cyclische aanpak en instrumentarium voor kwaliteitszorg*

Activiteiten per jaar o.a.:

- onderhoud/actualisatie werkwijze en instrumentarium ZEK
- stimuleren en voorlichten speciale scholen + REC's om (cyclisch) met ZEK te gaan/blijven werken

Op sectorniveau zal de WEC-Raad het initiatief nemen te komen tot een branche-code voor kwaliteitszorg waarin ook cliëntorganisaties een belangrijke rol spelen. Er kan worden voortgebouwd op de ervaring die in enkele clusters speciaal onderwijs reeds is opgedaan met een branche-code.

De WEC-Raad streeft er de komende jaren naar daarbij de volgende doelen te bereiken:

- *aan het einde van het schooljaar 2008-2009 voldoet 60% van de speciale scholen en REC's aan de branche-code kwaliteitszorg van de sector speciaal onderwijs*
- *aan het einde van het schooljaar 2010-2011 voldoet 90% van de speciale scholen en REC's aan de branche-code kwaliteitszorg van de sector speciaal onderwijs*

Activiteiten in 2008 o.a.:

- ontwikkelen instrument accreditatie voor speciale scholen en REC's

Activiteiten per jaar o.a.:

- verkrijgen van draagvlak, implementeren en blijvend stimuleren van het werken volgens de branche-code

De onderwijsinstellingen van cluster 1 bewandelen ten aanzien van de branche-code een eigen traject. Cluster 1 zal accreditering in samenhang met de zorg voor mensen met een visuele beperking realiseren. Achtergrond is dat de onderwijsinstellingen van cluster 1 onderdeel uitmaken van organisaties waarin ook een zorginstelling is ondergebracht. Vanwege de nauwe samenhang tussen zorg en onderwijs, kiezen deze organisaties als accrediteringsstelsels voor een paraplu waaronder zowel de overkoepelende als operationele processen hangen evenals aanvullende normen zoals HKZ, benchmark VGN, Toezichtskader Primair Onderwijs en Kwaliteit Speciaal.

Kwaliteit

Leerlijnen

De WEC-Raad wil de scholen en REC's ondersteunen bij het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en de geleverde diensten. Daarbij zal veel aandacht uitgaan naar de explicitering en verhoging van de opbrengsten. Het reeds lopende meerjarig project implementatie leerlijnen (v)so zal worden voortgezet. Hierbij wordt teambreed door de speciale scholen gewerkt aan de invoering van aan de kerndoelen ontleende leerlijnen met daaraan gerelateerde onderwijsmethoden/-materialen. Tevens wordt daarbij de verbinding gelegd met het werken aan de hand van de trits schoolplan – groepsplan – handelingsplan. Tenslotte wordt een verbinding gelegd met het leerlingvolgsysteem. De WEC-Raad voert momenteel al de regie over de uitvoering van dit project door een aantal landelijk samenwerkende ontwikkelorganisaties (SLO – Freudenthal-instituut – CED – KPCgroep).

Ook wil de WEC-Raad het werken aan de hand van zgn. uitstroomprofielen/ontwikkelprofielen bevorderen. Ten aanzien van het beschikbaar stellen van onderwijsmethoden/-leermaterialen kan worden aangesloten bij de afgelopen jaren reeds voor de sector speciaal onderwijs ontwikkelde en nog te ontwikkelen producten (o.a. aangepaste PRO-motie-materialen). Bij al deze onderwerpen kan het onderwijsverslag 2006 van de inspectie als uitgangspunt gelden.

De WEC-Raad streeft er de komende jaren naar daarbij de volgende doelen te bereiken:

- *aan het einde van het schooljaar 2008-2009 heeft 40% van de speciale scholen voor de belangrijkste vak- en vormingsgebieden het werken met leerlijnen ingevoerd*
- *aan het einde van het schooljaar 2010-2011 heeft 75% van de speciale scholen voor de belangrijkste vak- en vormingsgebieden het werken met leerlijnen ingevoerd*

Activiteiten per jaar (vanaf 2008) o.a.:

- voortzetten reeds per 2006 gestarte begeleiding en ondersteuning speciale scholen
- bevorderen van deelname overige speciale scholen om de leerlijnen te implementeren

Kwalificatiestructuur

De WEC-Raad wil investeren in de vergroting van de opbrengstgerichtheid van het vso. Naast het (bovenvermelde) ondersteunen van de implementatie van leerlijnen ook specifiek voor het VSO, wil de WEC-Raad bijdragen aan het vormen van een samenhangende kwalificatiestructuur voor het VSO aansluitend bij die van het regulier VO en het MBO. Het gaat daarbij om zowel de diplomagerichte stroom, de beschermd-wonen/werken stroom als de arbeidsmarktkwalificerende stroom. Met name zal daarbij aandacht nodig zijn voor de arbeidstoeleiding en stagemogelijkheden. Gestreefd moet worden naar een situatie waarin elke leerling gecertificeerd de VSO-school verlaat naar een plek voor beschermd wonen en werken (portfolio), betaalde arbeid of een aansluitende vervolgopleiding. Door

de SLO wordt momenteel gewerkt aan het opstellen van een kwalificatiestructuur die passend onderwijs mogelijk maakt voor het VSO.

De WEC-Raad zal eind 2007 een 0-meting uitvoeren onder de VSO-scholen om de huidige stand van zaken met betrekking tot de kwalificatiestructuur in kaart te brengen.

Activiteiten in 2007 o.a.:

- uitvoering 0-meting november-december

De WEC-Raad zal zich als koepelorganisatie inzetten voor het maken van sluitende afspraken met de landelijke branche-organisaties in het bedrijfsleven met de leden waarvan momenteel al door VSO-scholen regionaal of lokaal wordt samengewerkt om tot een certificatie voor de VSO-verlaters te komen. Gezamenlijk met deze landelijke branche-organisaties kan de WEC-Raad bij OCW verzoeken om een landelijke erkenning van dit stelsel van certificering.

De WEC-Raad streeft er de komende jaren naar daarbij het volgende doel te bereiken:

- *aan het einde van het schooljaar 2008-2009 wordt in samenwerking met de branche-organisaties bedrijfsleven en OCW een landelijk overzicht gepubliceerd van de certificeringsmogelijkheden voor de VSO-schoolverlaters. Daar waar mogelijk zal samenhang worden nagestreefd met ontwikkelde zaken binnen het PrO en MBO niveau 1 en 2. Beide genoemde onderwijssoorten zullen worden betrokken bij genoemde ontwikkeling.*

Activiteiten in 2008 o.a.:

- overleg met landelijke branche-organisaties en OCW

Activiteiten per jaar o.a.:

- ondersteunen van speciale scholen/REC's bij het implementeren van de kwalificatiestructuur

Ondersteuning van speciale scholen bij de verbetering van de kwaliteit

Op basis van de inspectierapportages wordt door de WEC-Raad en clusterverenigingen een ondersteuningstraject ingezet om samen met de scholen te werken aan de verbetering van de geboden kwaliteit. Er wordt voor de scholen in de clusters 2, 3 en 4 een zgn. 'expertgroep' gevormd die scholen ondersteunt bij het opstellen en uitvoeren en implementeren van op de specifieke situatie gerichte verbeterplannen. Bij deze expertgroep zijn in elk geval mensen uit het betreffende directe werkveld betrokken. De ondersteuners uit deze expertgroep kunnen onder meer scholen in een bepaalde regio bij elkaar brengen om gezamenlijk aan de verbetering te werken of bij en van elkaar te leren (koppeling van sterke aan zwakke scholen).

Activiteiten per jaar o.a.:

- benaderen en ondersteunen van zwakke scholen op basis van een specifiek verbeterplan

Professionalisering personeel

Evenals in het regulier onderwijs het geval is, hangt de door speciale scholen en REC's geleverde kwaliteit sterk samen met de professionaliteit van het onderwijs- en onderwijsondersteunend personeel. De WEC-Raad zal de reeds bestaande samenwerking met de opleidingen speciaal onderwijs voortzetten en intensiveren om het zittende en instromende personeel (blijvend) te scholen om te kunnen voldoen aan de steeds hogere en aanvullende eisen samenhangend met de doelgroepen leerlingen en gevraagde diensten.

De in het project 'De Andere Stroom' bereikte resultaten op het gebied van de werving en inzet van personeel zonder directe onderwijsbevoegdheid maar mét juist de specifieke kennis en ervaring waaraan een deel van de leerlingenpopulatie in het (v)so behoefte heeft, zullen worden geborgd en waar mogelijk voortgezet.

De WEC-Raad draagt zorg voor de blijvende beschikbaarheid en promotie van de producten en opbrengsten van het inmiddels afgesloten project De Andere Stroom.

Activiteiten per jaar o.a.:

- uitdagen en ondersteunen van speciale scholen en REC's bij het inzetten van 'ander personeel' in het (v)so

Mede afhankelijk van de concretisering van de voorstellen in het rapport 'Leerkracht' van de Commissie Leraren (Rinnooy-Kan) zal door de WEC-Raad een bijdrage aan een extra impuls aan de deskundigheidsbevordering van het personeel in het speciaal onderwijs geboden kunnen worden. Daarbij gaat het met name om het vergroten van de vaardigheden voor het toepassen van leerlijnen, het werken op basis van handelingsgerichte diagnostiek en handelingsplanning, het kunnen omgaan met verschillende niveaus binnen een groep, het hanteren van uitstroomprofielen en het verwerken van informatie in een leerlingvolgsysteem.

Activiteiten per jaar o.a.:

- bevorderen dat speciale scholen en REC's zich inzetten voor het professionaliseren van zittend en nieuw aan te stellen personeel (op en oop) m.b.t. vaardigheden, werken met leerlijnen, handelingsgericht werken, differentiëren, het werken met uitstroomprofielen en lvs

Ambulante begeleiding

De ambulante begeleiding vanuit het speciaal onderwijs in de reguliere scholen heeft de afgelopen jaren een sterke groei doorgemaakt, met name in cluster 4. De WEC-Raad acht het van groot belang dat deze vorm van dienstverlening op een kwalitatief goede wijze plaatsvindt. In haar notitie 'Speciaal of specialistisch' (okt. 2006) neemt zij het standpunt in dat het regulier onderwijs het vertrekpunt dient te zijn voor het onderwijs aan kinderen. Het speciaal onderwijs verzorgt alleen gespecialiseerd onderwijs indien de kennis en expertise in de reguliere scholen niet toereikend is of als de leerling vanwege zijn/haar beperkingen deze wel aanwezige kennis onvoldoende kan benutten.

De ambulante begeleiding zoals die door de verschillende clusters in het speciaal onderwijs wordt geboden, is in de loop van de afgelopen tientallen jaren stapsgewijs tot stand gekomen en is voor enkele belangrijke doelgroepen (cluster 4 en MBO) nog maar sinds enkele jaren mogelijk geworden. Dit feit en de grote groei zetten de nodige druk op deze vorm van dienstverlening door het speciaal onderwijsveld.

De WEC-Raad is reeds met verschillende landelijke vertegenwoordigers van afnemende reguliere scholen in gesprek om de knelpunten die ten aanzien van de ambulante dienstverlening op sommige plaatsen zijn ontstaan, te inventariseren en op te lossen.

De WEC-Raad zal de komende jaren de volgende activiteiten ontplooiën om de doelmatigheid van de dienstverlening ambulante begeleiding op peil te houden en te verbeteren.

Inmiddels wordt de laatste hand gelegd aan een door de vier clusters gezamenlijk opgestelde 'richtlijn-AB' en aan een specifiek kwaliteitsinstrumentarium voor deze vorm van dienstverlening. Onderdeel van deze richtlijn vormt in elk geval het uitgangspunt dat er in 100% van de situaties waar ambulante begeleiding geboden wordt, sprake is van een ten minste jaarlijks te actualiseren handelingsplan en begeleidingsplan.

De WEC-Raad zal de clusteroverstijgende regionale organisatie van ambulante begeleiding bevorderen. Voorbeelden en organisatie-modellen voor het werken met een mix van generalisten en specialisten in regionale AB-teams kan de effectiviteit en efficiency van de AB verhogen en tevens voorkomen dat reguliere scholen worden geconfronteerd met een onevenredig groot aantal ambulante begeleiders.

De WEC-Raad zal een flexibeler inzet van de ambulante begeleiding stimuleren. Onder andere door het lokaal en regionaal maken van organisatorische en financiële afspraken met (samenwerkings-

verbanden van) het regulier onderwijs, kan daardoor meer vraaggestuurd worden begeleid. O.a. de vorming van een verhoogd budget preventieve ambulante begeleiding (PAB) kan daarbij een flexibeler inzet van gespecialiseerd personeel en begeleidingsvormen mogelijk maken.

Activiteiten per jaar o.a.:

De WEC-Raad zal de regie voering op zich nemen bij

- het oplossen van bestaande knelpunten bij de vormgeving van de AB, het werken aan de hand van de 'richtlijn AB', het hanteren van het kwaliteitsinstrument AB (incl. het werken met een handelingsplan en begeleidingsplan)

en

- het vormgeven en flexibiliseren van (P)AB in nauwe samenspraak met de REC's en de regionale partners in het regulier onderwijs.

3.2 Aanpak wachtlijsten

Jaarlijks doet de inspectie onderzoek naar de wachtlijsten en thuiszitters in het speciaal onderwijs. Daarbij is sprake van zgn. aanmeldingslijsten, onderzoeklijsten en plaatsingslijsten. Op de peildatum 16-1-2007 bedroeg het aantal kinderen in totaal 5.760 en 88 thuiszitters. Het aantal wachtlijstleerlingen geeft over de laatste jaren heen een wisselend beeld te zien. Ten opzichte van 2006 is er totaal sprake van een toename, hoewel het aantal leerlingen op een plaatsingslijst al fors is gedaald.

Om tot een beter inzicht te komen in de kwantitatieve ontwikkeling van de wachtlijst- en thuiszitterproblematiek, heeft de WEC-Raad samen met de inspectie, Ingrado, de ACTB en OCW een werkgroep gevormd. Deze werkgroep is reeds bezig om tot een meer eenduidige definiëring van de wachtlijstproblematiek te komen alsmede met een stroomlijning van de peil-momenten daarvan. Specifiek wordt momenteel al gewerkt aan de introductie van een instrument om eenduidig de omvang en aard van de thuiszitterproblematiek te kunnen vaststellen per 16 januari 2008.

De WEC-Raad wil, onder andere op basis van de resultaten van deze werkgroep, scholen en REC's stimuleren de wachtlijstproblematiek aan te pakken. Het feit dat sommige scholen en REC's te maken hebben met een grote hoeveelheid wachtlijstleerlingen en andere scholen en REC's in vergelijkbare omstandigheden niet of nauwelijks, zal daarbij worden benut. Met name de REC's zullen daarbij een belangrijke rol kunnen spelen in verband met hun taken op het gebied van trajectbegeleiding en indicatiestelling. Onder meer door het ondersteunen van ontschotting en het stimuleren van samenwerking tussen regionale voorzieningen op het gebied van onderwijs en jeugdhulpverlening. Ten aanzien van dit laatste stimuleert de WEC-Raad reeds de REC's uit cluster 2, 3 en 4 om constructief mee te werken aan de implementatie van het kader integraal indiceren. In dit onlangs door OCW, VWS, de MO-groep en het IPO geïnitieerde project worden tot januari 2009 op provinciaal en grootstedelijk niveau de indicerende instanties uit onderwijs, jeugdzorg en AWBZ-zorg bijeengebracht teneinde de verschillende processen van indicatie te stroomlijnen.

De WEC-Raad blijft de regie voeren over de goed lopende projecten 'Op de rails' en 'Herstart'. Dankzij deze projecten wordt immers voor een grote groep leerlingen voorkómen dat er een situatie van wachtlijsten of thuiszitten gaat ontstaan.

De WEC-Raad blijft de komende jaren (samen met de CG-Raad) verantwoordelijk voor de organisatie en uitvoering van het Meldpunt leerlinggebonden financiering. Hier kunnen ouders en reguliere scholen informatie krijgen en hun klachten en kritiek indienen. De informatie die op deze wijze periodiek verzameld wordt, kan worden benut bij het ondersteunen van de scholen en REC's bij het oplossen van knelpunten die samenhangen met de wachtlijsten en thuiszitters.

Het voorkómen van wachtlijsten en thuiszitters zal onderdeel uitmaken van de op te stellen branche-code voor de sector speciaal onderwijs

Indien het mogelijk wordt 'verbrede toelating over de clusters heen' toe te passen, kan beschikbare capaciteit en expertise in andere clusters worden benut om te voorkomen dat leerlingen langdurig op een wachtlijst moeten worden geplaatst. Deze werkwijze kan alleen worden toegepast indien de vraagstelling van de leerling dit ook toelaat en voor sommige leerlingen zal het gaan om een tijdelijke oplossing.

De WEC-Raad streeft er de komende jaren naar met betrekking tot de wachtlijstproblematiek de volgende doelen te bereiken:

- op 16 januari 2009 het aantal wachtlijstleerlingen te hebben teruggebracht tot 3.000 lln.
- op 16 januari 2011 het aantal wachtlijstleerlingen te hebben teruggebracht tot 1.000 lln.

Activiteiten per jaar o.a.:

- het aanspreken op en uitdagen en begeleiden van de speciale scholen en REC's waar nog sprake is van wachtlijstproblematiek, deze in nauwe samenwerking met de partners uit het regulier onderwijs weg te werken en vervolgens blijvend te voorkomen

3.3 Beperking van de groei van het (v)so

In april 2007 heeft de WEC-Raad de notitie 'Gespecialiseerd onderwijs, passend en pro-actief' gepubliceerd. Hierin worden richtinggevende uitspraken gedaan over de knelpunten betreffende de groeiproblemen in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Hierin verwijst de WEC-Raad enerzijds naar de vermoedelijk algemeen maatschappelijke oorzaken van de groei en het feit dat er grote verschillen bestaan tussen de onderscheiden clusters in het speciaal onderwijs waar het de groei betreft, maar wordt anderzijds aangegeven dat men constructief wil meedenken over de aanpak van de groeiproblematiek.

Bij het beperken van de groei op korte termijn wil de WEC-Raad zich met name richten op:

- *het bevorderen van vormen van ondersteuning en interventie die vooraf kunnen gaan aan de uiteindelijke indicatiestelling lgf. Dit vanuit het besef dat de huidige systematiek nauwelijks flexibele mogelijkheden biedt voor vroegtijdige, lichtere en tijdelijke inzet van specialistische expertise.*

Hierbij kan het gaan om preventieve ambulante begeleiding, om observatie, handelingsgerichte diagnostiek, handelingsplanning, ondersteuning in de reguliere setting, etc.. Ook gaat het om coaching van en cursussen en trainingen voor leerkrachten en ouders en om sociale vaardigheidstrainingen, waarbij ook de samenwerking met de zorgaanbieders aan de orde is. Kortom, niet alleen uitsluitend en per definitie het zware indicatietraject hanteren maar ook lichtere vormen van preventieve interventies benutten. Hierdoor kan worden voorkomen dat iedere zorgleerling pas ná een indicatie altijd uitsluitend de meest intensieve vorm van ondersteuning aangeboden krijgt. Facilitering van preventieve vormen van ambulante begeleiding kan tot stand komen vanuit de huidige middelen PAB, een deel van de huidige AB-middelen van het (V)SO, het lgf-budget van de reguliere school en een tijdelijke uitbreiding vanuit de centrale overheid. Ook koppeling aan zorgmiddelen vanuit de jeugdzorg en de AWBZ kunnen deze aanpak bevorderen. De concrete vormgeving van deze aanpak en de specifieke inzet van deze middelen wordt op regionaal niveau door de gezamenlijke partners bepaald.

Activiteiten per jaar o.a.:

- stimuleren en ondersteunen van speciale scholen en REC's bij het bieden van preventieve ondersteuning aan regulier onderwijs/ouders om verwijzing naar (v)so of een rugzakje te voorkomen
- *het samen met het regulier onderwijs inrichten van diverse 'tussenvormen' tussen regulier en speciaal onderwijs. We bevorderen daarmee de samenwerking, de inzet van de juiste expertise en het effectiever organiseren van een onderwijs-/zorgaanbod voor leerlingen,*

meer dan tot nu toe het geval is binnen het regulier onderwijs.

Van belang is dat deze samenwerking geen doel op zich wordt maar een expliciete bijdrage levert aan een betere onderwijskwaliteit voor de betreffende individuele leerlingen maar ook een meerwaarde biedt door het voortdurend beschikken over specifieke kennis en expertise ten behoeve van het team binnen de reguliere school.

Activiteiten per jaar o.a.:

- het stimuleren en ondersteunen van speciale scholen en REC's om in nauwe samenwerking met de regionale partners in het regulier onderwijs 'tussenvormen' in te richten
- *het bevorderen dat de voorgestelde aanpassingen van de indicatiecriteria en de concretisering van het criterium 'ontoereikende zorg', in nauwe samenwerking met de partners in het regulier onderwijs, op een verantwoorde wijze in de praktijk worden gebracht.*

Activiteiten in 2008 o.a.:

- bevorderen dat de speciale scholen en REC's het werken met de nieuwe indicatiecriteria/termijnen op een zorgvuldige wijze kunnen uitvoeren

3.4 Ondersteuning vormgeving Passend Onderwijs

De WEC-Raad heeft met betrekking tot het beleid rond Passend Onderwijs steeds een positief standpunt ingenomen. In de notitie 'Speciaal of Specialistisch' (okt. 2006) is daarover reeds de volgende passage opgenomen:

"Over onze positionering binnen het onderwijssysteem zijn wij helder: regulier onderwijs voor kinderen, tenzij het niet zonder speciaal onderwijs kan. Daarnaast gaat het om het uitdragen en dienstbaar maken van onze externe kracht door onze toegevoegde waarde van kennis, expertise en vaardigheden op en in interactie met po, vo, mbo en (v)so".

Vanuit de WEC-Raad wordt dan ook voortdurend actief en constructief bijgedragen aan de werkzaamheden van de Stuurgroep Passend Onderwijs

Activiteiten per jaar o.a.:

- deelname aan de bijeenkomsten en activiteiten van de Stuurgroep

De WEC-Raad wil de verantwoordelijkheid voor de landelijke uitwerking en vormgeving van de uitgangspunten van Passend Onderwijs blijven dragen, samen met de overige partners in de Stuurgroep Passend Onderwijs. Daarbij hanteert de WEC-Raad het uitgangspunt dat het (voortgezet) speciaal onderwijs als aparte voorziening noodzakelijk zal blijven maar dat in regionaal verband een optimaal onderwijs-zorgaanbod vormgegeven moet worden, mede gebaseerd op de vraag van ouders en leerlingen.

Met name de REC's kunnen een initiërende en stimulerende rol vervullen bij het vormgeven van de regionale vormgeving Passend Onderwijs. REC's kunnen in een bepaalde regio clusteroverstijgend met initiatieven en voorstellen komen om in constructieve samenwerking met de partners in het regulier PO, VO en MBO belangrijke aspecten van Passend Onderwijs te realiseren.

Naar de speciale scholen en REC's in de eigen sector zal de WEC-Raad de regionale en lokale realisatie van Passend Onderwijs bevorderen, ondersteunen en waar gewenst begeleiden.

Activiteiten per jaar o.a.:

- het in nauwe afstemming met de Stuurgroep, daadkrachtig bevorderen en ondersteunen van regionale initiatieven Passend Onderwijs d.m.v. advisering, begeleiding en het aanreiken van inhoudelijke en organisatorische modellen

Hierbij zal de WEC-Raad zich met name richten op het ondersteunen van de REC's bij een actieve en initiërende participatie vanuit een clusteroverstijgende samenwerking en positionering. Hierbij kan veel winst worden geboekt met betrekking tot een flexibel, efficiënt en effectief aanbod ambulante begeleiding, tot stand te brengen in nauw overleg met het regionaal samenwerkend regulier onderwijs.

Ook kan het werken met cluster- en sectoroverstijgende trajectbegeleiding en indicatiestelling (één loket) veel meerwaarde opleveren voor dienstverlening aan de ouders en reguliere scholen.

Activiteiten per jaar o.a. :

- begeleiden en ondersteunen van initiatieven tot één-loket-vorming

Door middel van regionale cluster- en sectoroverstijgende samenwerking kunnen ook een beter vso-aanbod en meer flexibele en op-maat-gemaakte 'tussenvormen' van speciale leerlingenzorg tot stand komen binnen het continuüm regulier <-> speciaal onderwijs. Hierbij kan het onder meer gaan om tijdelijke of partiële plaatsing en om het onderbrengen van speciale voorzieningen in reguliere scholen.

De WEC-Raad hecht eraan dat de specifieke expertise en vaardigheden voor het onderwijs en de begeleiding van leerlingen met een zware zorgbehoefte die in het speciaal onderwijs in de afgelopen decennia is opgebouwd, behouden blijft. Waar enerzijds, terecht, bij de vormgeving van Passend Onderwijs wordt uitgegaan van een 'lerende aanpak', dient anderzijds voorkomen te worden dat bij die ontwikkelingsgerichte werkwijze waardevolle expertise verloren gaat.

Daarom wil de WEC-Raad vorm geven aan een Landelijke Expertise Centrum voor speciale leerlingenzorg, te starten in 2009.

Activiteiten in 2008 o.a.:

- in nauw overleg met de clusterverenigingen, het Praktijk Onderwijs, het Speciaal basis onderwijs, de samenwerkingsverbanden VO-SVO, de universiteiten en de landelijke onderzoeks-, ontwikkel- en opleidingsorganisaties ontwikkelen van een infrastructuur voor het Expertise-centrum

Activiteiten per jaar o.a.:

- het actief voorbereiden en opzetten van de functie van een Expertise-centrum; het voeren van de regie op de inhoudelijke ontwikkeling en borging van de expertise en de disseminatie daarvan naar zowel speciale scholen en REC's als naar het regulier onderwijs en de ouders

In dit clusteroverstijgende centrum brengt de WEC-Raad het behoud, de borging en de verdere ontwikkeling van de speciale leerlingenzorg onder. Het centrum produceert in nauwe samenwerking met universiteiten en landelijke ontwikkelingsorganisaties praktische handreikingen voor het onderwijsveld met betrekking tot speciale leerlingenzorg.

4. Concretisering plan van aanpak

Ter concretisering van de hierboven beschreven aanpak wil de WEC-Raad op korte termijn een tweetal activiteiten ontplooiën.

4.1 0-meting

positie REC's in regionale vormgeving Passend Onderwijs

De wijze waarop de 34 Regionale Expertise Centra momenteel een rol spelen bij de initiatieven tot de vormgeving van Passend Onderwijs laat een gedifferentieerd beeld zien. Op basis van de door de Stuurgroep Passend Onderwijs opgestelde lijst van regionale initiatieven, de periodieke inventarisaties tijdens het REC-Beraad en uit bilaterale contacten met REC's, blijkt dat in sommige regio's REC's een initiërende en stimulerende rol spelen, terwijl ze in andere regio's niet of slechts zijdelings betrokken zijn. In de regio's waar de REC's wél een belangrijke rol spelen gaat het om concrete zaken als een cluster- en sectoroverstijgend en flexibel aanbod ambulante begeleiding en VSO, het vormen van één

loket trajectbegeleiding en indicatiestelling, het vormgeven van 'tussenvormen' regulier – speciaal onderwijs, etc..

De WEC-Raad stelt op korte termijn (oktober-december) met de gezamenlijke REC's een sluitende inventarisatie op van de participatie in lopende initiatieven Passend Onderwijs. Tevens zal een inschatting worden gemaakt welke (clusteroverstijgende) mogelijkheden tot intensivering daarvan er liggen en op welke wijze REC's daarbij ondersteund willen worden.

Activiteiten in 2007 o.a.:

- inventarisatie via het REC-Beraad van reeds door de REC's geïnitieerde dan wel met participatie van de REC's lopende regionale initiatieven Passend Onderwijs
- inventarisatie via de monitor van de landelijke verengingen van reeds door de speciale scholen geïnitieerde dan wel met participatie van de speciale scholen lopende regionale initiatieven Passend Onderwijs

Op basis van deze inventarisatie zal de WEC-Raad zorgdragen voor het ontwikkelen en verspreiden van good practice en ondersteuning en begeleiding van REC's bij het actief bijdragen aan de regionale en lokale vormgeving Passend Onderwijs.

Bij het organiseren van gezamenlijke bijeenkomsten, het samenstellen van een toolbox aan materialen, modellen en goede voorbeelden en het ondersteunen en begeleiden van de REC's zal mede gebruik gemaakt kunnen worden van de infrastructuur van het REC-Beraad en de clusterverenigingen.

kwalificatiestructuur vso

De bovenomschreven intensieve benadering van de REC's zal tevens benut worden om een eerste landelijk overzicht te produceren van de wijze waarop alle vso-scholen vormgeven aan een gekwalificeerde uitstroom van leerlingen.

Activiteiten in 2007 o.a.:

- zie hierboven reeds onder pf. 3.1 kwalificatiestructuur vermeld

Met welke vorm van certificering/diplomering verlaten zij de vso-school? Welke afspraken zijn daarover met de lokale/regionale partners in het vervolgonderwijs en het bedrijfsleven gemaakt?

Op basis van deze 0-meting kan met de gezamenlijke vso-scholen worden gewerkt aan een cluster- en sectoroverstijgende kwalificatiestructuur voor alle vso-schoolverlaters waarbij een landelijke werking zal worden nagestreefd (zie § 3.1).

4.2 Opstellen draaiboek plan van aanpak

De WEC-Raad wil in het laatste kwartaal van 2007 in nauw overleg met de landelijke clusterverenigingen en het REC-Beraad komen tot een gedetailleerd plan van aanpak voor een meerjarige uitwerking van de hierboven geschetste doelen, activiteiten en ambities/resultaten.

Activiteiten in 2007 o.a.:

- inzet medewerkers van het bureau WEC-Raad en de clusterverenigingen

Juist door daarbij voluit de infrastructuur van de clusterverenigingen en het REC-Beraad te benutten, kan het benodigde draagvlak bij de speciale scholen en REC's worden verkregen dat absoluut noodzakelijk is om de geformuleerde ambities waar te kunnen maken. Samen met de

clusterverenigingen¹, de REC's en de speciale scholen zullen voor de onderscheiden onderdelen draaiboeken worden opgesteld waarin de concrete aanpak en de daarbij noodzakelijke ondersteuning worden uitgewerkt. In januari 2008 kunnen deze draaiboeken inclusief de daarvoor benodigde facilitering, door de WEC-Raad in samenhang worden opgeleverd.

4.3 Draagvlak en uitvoering activiteiten

De WEC-Raad hanteert het uitgangspunt dat de speciale scholen en REC's zèlf de ambitie moeten hebben voor het werken aan één of enkele van de in dit plan van aanpak beschreven activiteiten. Bij de geboden aanpak en ondersteuning vanuit de WEC-Raad zal daarom steeds specifieke situatie van de betreffende individuele scholen en REC's het vertrekpunt vormen. Als de beoogde verbeteringen in het primair proces moeten doorwerken (en dat moet) dan is actieve participatie van de mensen die daar werken van groot belang.

Daarom zal het draagvlak bij de scholen, REC's en verenigingen in het speciaal onderwijs steeds een belangrijk punt zijn bij het plannen en uitvoeren van activiteiten.

Naast de reeds bestaande infrastructuur bij de landelijke verenigingen met de taakgroepen en bij het zgn. REC-Beraad, zal bij een aantal uit te voeren activiteiten door de WEC-Raad het initiatief genomen worden om een klankbordgroep vanuit het directe werkveld samen te stellen die nauw betrokken wordt bij de planning en uitvoering van activiteiten.

De WEC-Raad hecht er groot belang aan bij het uitvoeren van de in de kwaliteitsagenda beschreven activiteiten, nauw samen te werken met onder meer de Stuurgroep en te nog formeren Projectgroep Passend Onderwijs, de landelijke ondersteunings- en opleidingsinstellingen en de landelijke onderwijsorganisaties (PO-raad, vak- en ouderorganisaties).

Bij het opzetten van het landelijke expertisecentrum wil de WEC-Raad mede de landelijke verenigingen voor het Praktijkonderwijs, de swv'n vo-svo en het SbO betrekken.

Bij de uitvoering van activiteiten zal door de WEC-Raad gebruik gemaakt worden van een aantal instrumenten. Hierbij gaat het onder meer om:

- helpdesk/informatievoorziening bureau WEC-Raad (inhoudelijk medewerker(s) beleidsniveau)
- intensief gebruik web-site WEC-Raad
- (specifieke) nieuwsbrieven op thema
- direct-mails per activiteit, waar mogelijk geclusterd
- organiseren van thema- en werkbijeenkomsten
- gebruikmaken van de bestaande infrastructuur landelijke clusterverenigingen en pr.gr. PO
- gebruik maken van infrastructuur REC-Beraad
- ontwikkelen en beschikbaar stellen van modellen, good-practice
- verzorgen (op afroep) van regionale/lokale ondersteuning
- projectaanbod ZEK – leerlijnen – kwalificatiestructuur vso

¹ Met name de LVC 4 werkt, onder andere naar aanleiding van het recente inspectie-onderzoek onder de cluster 4-scholen en -REC's, momenteel aan een verbeterplan.